

Uticaj predmeta opštevojnog obrazovanja u Vojnoj akademiji kopnene vojske na formiranje svestrano razvijene ličnosti budućih starešina

Formiranje svestrane ličnosti starešine JNA je aktuelno i složeno pitanje, jer formiranje takve ličnosti ne zavisi samo od postignutog uspeha u vojnoj školi, već i od uticaja svih ostalih vaspitno-obrazovnih činilaca u toku školovanja i nakon njega, u obavljanju prvih starešinskih dužnosti u jedinici.

Većina pozitivnih svojstava svestrane ličnosti se ne stiče jednostavno, već krajnje suptilno izgrađuje i formira, što je veoma složen proces. Isto tako, treba imati na umu da je svestrano razvijena ličnost *socijalna kategorija* koja je individualno uslovljena, jer je sve više argumenata u prilog tvrdnji da je kvalitet promena ličnosti (njen razvoj u svim aspektima) izraz i funkcija, pored ostalog, i sopstvene aktivnosti. To potvrđuje i Marksova misao: »... kada je reč o čoveku, reč je o radu«.

Vojna akademija kopnene vojske ima odlučujuću ulogu u formiranju svestrane ličnosti budućih starešina naših oružanih snaga, zbog skladnog delovanja socijalnih činilaca i individualne participacije pitomaca u nastavnom procesu, a i praćenja njihovog razvoja i napredovanja. To je istaknuto i na nedavno održanoj šestoj sednici Komiteta Organizacije SKJ u JNA, koja je, raspravljajući o aktuelnim pitanjima vaspitnog rada u vojnim školama, zaključila da od početnog formiranja svestrane ličnosti starešine u vojnim školama presudno zavisi dalja njihova izgradnja i izvršavanje zadataka u jedinicama.

Polazeći od tih zaključaka, a imajući na umu rad u Vojnoj akademiji, zadržaću se na pitanju: na koji način predmeti opštevojnog obrazovanja mogu da utiču na formiranje svestrane ličnosti u toku zajedničkog školovanja pitomaca? Naime, nastavni sadržaji tih pred-

meta obuhvataju oko 30 odsto časova od ukupnog fonda časova u nastavnom planu i programu. To znači da se kroz taj fond časova mora izgrađivati i formirati većina pozitivnih svojstava svestrane ličnosti. S obzirom na specifične nastavne sadržaje predmeta koji pružaju opštevojna znanja, sposobnosti i veštine neophodne svakom starešini, moguće je izgrađivati sledeća svojstva: stručnu i didaktičko-metodičku osposobljenost, moralnu čvrstinu marksističke opredeljenosti, psihofizičku izdržljivost i emocionalnu stabilnost, itd.

Opšti cilj vaspitanja i obrazovanja ne svodi se samo na normu ili ideal kojima se teži pri oblikovanju ličnosti, već se i konkretizuje kroz postupke nastavnika u izgrađivanju određenih svojstava ličnosti na svakom nastavnom času. Međutim, u nastavnom planu i programu vaspitni ciljevi nisu posebno i pojedinačno, a ni dovoljno precizno formulisani sa didaktičkog stanovišta. Da bi vaspitni ciljevi bili jasni i određujući, i po sadržaju i po načinu njihovog ostvarenja, opšti cilj svih predmeta mora da ima polazište u konkretnoj praksi sadržanoj u posebnim, pojedinačnim i operativnim zadacima do nivoa nastavnog časa, odnosno nastavnih jedinica kao ishodišta. Da je to tačno potvrđuju postignuti rezultati u obrazovanju koji su, po pravilu, uvek bolji, jer je nastavnik usmeren na precizne aktivnosti sa jasnim zadacima i načinima rada.

Svaki nastavni sadržaj mora da ima i vaspitnu funkciju, bez obzira na njegovu prirodu, stepen apstraktnosti ili konkretnosti. Svakako da predmeti sa ideološko-političkim sadržajima imaju vidljiviji vaspitni aspekt od predmeta vojnog obrazovanja, gde je vaspitna komponenta skrivenija, pa i teža za definisanje, konkretizaciju i realizaciju.

Upravo, u konkretizaciji i operacionalizaciji vaspitnih ciljeva i načina njihovog realizovanja nalaze se mogućnosti za uticaj na razvoj ličnosti, na merljivije i kontrolisanije praćenje promena i na preduzimanje korektivnih postupaka. Iznećemo neke od tih aktivnosti:

1. Nedovoljno poznavanje svakog pitomca u toku realizacije nastavnih sadržaja predmeta opštevojnog obrazovanja ima za posledicu neadekvatno ili čak pogrešno praćenje i procenjivanje njihovog razvoja. Formiranje velikih nastavnih grupa otežava individualni pristup i diferencirano preduzimanje konkretnih akcija u procesu vaspitanja. Međutim, u kontekstu te objektivne teškoće često se krije profesorski odnos prema pitomcima, pa se zapostavlja obaveza da se bliže upozna struktura ličnosti svakog pitomca.

2. Nastavni sadržaji predmeta opštevojnog obrazovanja nedovoljno se povezuju sa stvarnošću, čime se umanjuje aktuelizacija njihovih motivacionih vrednosti. Naime, rezultati istraživanja su pokazali da je malo planiranih postupaka u nastavi koji motivišu pitomce. To se, prvenstveno, odnosi na motivisanost za vojni poziv, odnosno na razvijanje ljubavi, oduševljenja, osećanja časti i ponosa zbog izabranog poziva. Malo se govori o budućem pozivu oficira, o njegovim lepotama i teškoćama, ili se, pak, on idealizuje, itd. S tim u vezi još uvek nismo zadovoljni didaktičkim ugrađivanjem u nastavne sadržaje iskustava iz narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije i osnovnih poruka Titovog vojnog dela. Stalnim ugrađivanjem tih iskustava pitomci se nadahnjuju, identifikuju i ponose tekovinama NOR-a i revolucije i Titovim stvaralaštvom, što im omogućava formiranje celovitog pogleda na vitalne vrednosti koncepcije opšte-narodne odbrane i društvene samozaštite.

3. U nastavi iz predmeta opštevojnog obrazovanja uglavnom su dominantna predavanja u kojima se pitomcima sve precizira, organizuje i servira u gotovom obliku. Takav rad ne podstiče pitomce na samostalan stvaralački rad i samoinicijativno angažovanje. Uz to pojačava se njihova intelektualna zavisnost od nastavnika i stvara reproduktivni odnos prema nastavnim sadržajima. Dakle, takvim načinom rada ne stvaraju se povoljni uslovi za razvijanje radnih navika, a pitomci se nedovoljno osposobljavaju za samoobrazovanje koje je perspektivna komponenta daljeg razvoja svestrane ličnosti.

4. Povezanost nastavnih sadržaja predmeta opštevojnog obrazovanja nedovoljno doprinosi sticanju i usvajanju celovitih saznanja o pojavama i procesima, što često dovodi do pogrešnih predstava o njima. Određeni broj pitomaca tokom školovanja ne obavlja neke komandne dužnosti, ili obavi samo deo neke radnje ili postupka, što otežava dalji proces učenja.

Različiti uslovi u kojima se stiču i usvajaju opštevojna znanja i veštine, pored dinamičnosti i aktivnosti, obezbeđuju čvršće povezivanje svih znanja u celinu. Time se stvara prostor za stvaralačku primenu znanja i originalnih rešenja i izgrađivanje kritičnosti i sposobnosti da svako rešenje, pojava ili proces u borbenim dejstvima budu posmatrani ne kao konačnost, već kao jedna od varijanti, a treba iznaći najpovoljniju.

Odlaskom pitomaca na školovanje po smerovima u školskim centrima prekida se, u izvesnom smislu, kontinuitet intenzivnog praćenja razvoja ličnosti pitomaca. Za sada se u dovoljnoj meri ne razmenjuju i ne prikupljaju informacije o pitomcima tokom tog pre-

laska. Školski centri nastavljaju da razvijaju osobine svestrane ličnosti kod pitomaca, ali uz različiti pristup, jer još uvek nemamo izgrađenu zajedničku metodologiju razvoja i formiranja ličnosti. Ima mišljenja da je to bio zadatak zajedničkog školovanja u Vojnoj akademiji kopnene vojske, a da je školovanje u školskim centrima specijalizacija budućih starešina.

Neophodan uslov za formiranje svestrano razvijene ličnosti je sticanje i usvajanje opštih (fundamentalnih) znanja, posebno opštevojnih, ali i vojnostručnih. Zbog toga školski centri moraju da nastave da obrazuju buduće starešine, i to ne samo pružanjem stručnih znanja, već i opštih znanja.

Vojna akademija kopnene vojske je najodgovornija za školovanje pitomaca, pa i za školovanje u školskim centrima. Međutim, dosadašnja sistemska, organizaciona i kadrovska rešenja nisu ostavljala dovoljno prostora za bitniji uticaj Vojne akademije na tok i rezultate rada u školskim centrima. Mislimo da će nova rešenja u tom pogledu biti bolja, a neophodno je što pre pristupiti formiranju Saveta vojne akademije, čiji bi članovi bili svi načelnici školskih centara, predstavnici jedinica i komandi i druge istaknute starešine naših oružanih snaga radi potpunije saradnje, razmene iskustava i utvrđivanja osnovnih zajedničkih opredeljenja u vaspitno-obrazovnom procesu za vreme ukupnog školovanja pitomaca.

Saradnja Vojne akademije i jedinica JNA pruža velike mogućnosti za uspešno formiranje svestrano razvijene ličnosti budućih starešina. To potvrđuju dosadašnji rezultati, postignuti posebno u fazi opšte obuke pitomaca u jedinicama JNA. Međutim, odnos učenja i rada pitomaca u jedinici nije još uvek dobar. U toku školovanja pitomci samo periferno učestvuju u radu i životu jedinica, i to uglavnom izvršavajući planirane posebne forme obuke. Trebalo bi da više budu uključeni u zajedničke vežbe, da posećuju jedinice prilikom njihovih svečanosti, da prisustvuju proveru obuke (bojnim gađanjima, mobilizacijskim vežbama itd.).

Vojna akademija nije do sada pokretala pitanje učešća najboljih komandanta i komandira kao saradnika u vaspitno-obrazovnom procesu pitomaca koji bi obogaćivali nastavne sadržaje zahtevima jedinica JNA. Jedinice nerado daju mlade i sposobne komandante da konkurišu za nastavnike.

To su samo neka pitanja i problemi čija bi rešenja doprinela većem uspehu u realizaciji jedinstvenog zadatka — formiranje svestrano razvijene ličnosti budućih starešina.

Zajedničko školovanje pitomaca u Vojnoj akademiji, a u okviru njega i opštevojni predmeti samo je jedan od značajnih činilaca koji doprinosi formiranju svestrane ličnosti budućih starešina i nije ga moguće razumeti mimo uticaja svih drugih.

S obzirom na to da se svestrana ličnost formira strpljivo, sistematski, postupno i dugoročno, to formiranje prevazilazi okvire vojne škole. Vojna akademija u tom pogledu formira fundamentalne osobine svestrano razvijene ličnosti stvarajući sigurnu predispoziciju za njeno dalje i temeljitije oblikovanje.

Potpukovnik
ALOJZ LIPNIK

Uticaj vojnostručnog obrazovanja i vaspitanja u prvim godinama službe na formiranje svestrano razvijene ličnosti starešine

Proces osposobljavanja mladih starešina nastavlja se i posle završenog školovanja u jedinicama, komandama i ustanovama u koje one odlaze na prve dužnosti. Za taj period osposobljavanja od izuzetnog značaja je njihov prihvata, uvođenje u dužnost, praćenje njihovog rada, podsticanje i pomoć u radu i dr. Tim pitanjima se u jedinicama ljubljanske armijske oblasti posvećuje odgovarajuća pažnja. Postignuti su dobri rezultati, ali ima i slabosti. Smatramo da su uzroci neostvarivanja pojedinih zadataka osposobljavanja u tom periodu proistekli iz nekih slabosti u toku školovanja, od kojih ističemo: nedovoljna motivisanost pojedinih mladih starešina za poziv starešine JNA, određen nesklad između školskih i trupnih zahteva i kriterijuma u vaspitanju i obučavanju mladih starešina i neki propusti u izboru i selekciji pitomaca.